

בספר יתרו תעשה

למה כ"א

1 גרם לו כן והנח גצינו בפסח שמילת בניו ועבדיו מעכבתו מלאכול בפסח הרי כי גם ערלת הבן בכחה לפגום באב, על כן מיד ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה כי הבינה שזה גורם ח"ו עקמימות בלב, עיי"ש בדבריו הקדושים.

ועל כן בליל התקדש חג הפסח שאו באמת נקל הוא שיתעוררו הרבה קושיות לאלקינו על הנהגתו עמנו בצאת ישראל ממצרים דברים המפליאים הרעיון: למה הפליא מכות טרעה אם הוא ית' הכביד את לבו, למה ראויים אלו

מאלו הללו עובדי עבודה זרה והללו וכו' וכדומה שאלות הרבה ובתוכם שאלת בן הרשע מה העבודה הזאת לכם; על כן למען נעמוד בתמימותנו צוה ה' שלא לגשת אל הפסח בעוד טומאת ערלתו עליו או על בני ביתו, כי דין גרמא להרעיל את הלב בתכונות נפסדות ורעיונות כזובות. והכי נמי ביתרו בהרגישו בעצמו שבשרו נעשה חדרין חדרין על אבן מצרים ככל סתם גיורא עד עשרה דרי, מה שלא היה ראוי ליתרו לפי תכונת נפשו הנכבדה, מזה שפס כי ערלת הבשר הוא הגרמא בנוקי לבו וכי עדיין לא נטהר ונודרך למדי על כן מהר להעביר חרב חדה על בשרו *.

1) ל' יוסף
2) יוסף
3) יתרו

ויתר יתרו. בש"ס מנהגיו (צד א) רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו (פי' שמל עצמו) ושמואל אמר שנעשה בשרו חדרין חדרין על אבן מצרים, אמר רב היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבוי ארמאה באפיה. ומששים אין הביא רב ראה לדברי שמואל בעל פלוגתיה, עיין חידושי אגדות מהרש"א. והנראה לעניות דעתי דלא פליגי וגם רב מודה ליה לשמואל, בהכנת הענין שאמרה תורה הק' בפסח כל ערל לא יאכל בו ולא עוד אלא שאפילו מילת בניו ועבדיו מעכבת אותו מלאכול בפסח. ואפשר אחד מהטעמים בזה עם מה שאמר הכתוב התהלך לפני היה תמים, כי גדר התמימות, שעל זה נאמר תמים תהיה עם ה' א, היא שלא נהרהר אחר מדותיו והנהגתו ית', אמנם כבר אמרו כי ערלת הבשר מכוונת כנגד ערלת הלב ורק בסור האחת אפשר להסיר השניה, על כן בצוותו ית' אחיהם על המילה אמר לו התהלך לפני היה תמים שרק על ידי המילה יטהר לבבו מכל דעה נפסדה ונהרהר רע ח"ו. וכן פירש אדוני אבני מוצר בנאון זצ"ל מה שנאמר בשמות ויהי בדרך במלון, פירש מלת מלון מלשון תלונה התלוננות וכונת הכתוב כי או בהלך משה רבנו ע"ה למצרים לראות שלום אחיו ונתן מחשבתו עליהם התחמץ לבבו על גורל אחיו ואף כי ה' שלחו עתה לגאלם בכל זאת עיקרא דדינא קשיא ליה מה ראה על ככה, וכמעט קרוב היה להתלונן על הנהגתו ית' (וכמאמר חז"ל במדרש שעל זה רומז מדוע לא יבער הסנה עיי"ש) וזה אומרו ויהי בדרך במלון שכמעט קט היה בדרך להתלונן עליו

ית' ויפגשוהו ה' במדת רחמיו להמיתו, כי טוב לו זה משיבוא ח"ו להרהור. והנה צפורה הבינה מיד כי אין זו ממדת משה רבנו ע"ה נאמן ביתו שיבוא להרהר ח"ו אם לא שדבר היצון

1 וירא חותן משה את כל אשר הוא עושה לעם ויאמר מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב (ית' יד). וברש"י: יושב כמלך וכולן עומדים והקשה הדבר ליתרו שהי' מזולל בכבודן של ישראל והוכיחו על כך. גדלותו של יתרו הי' בגודל כח הבקורת שלו. גר שבא זה עכשיו. וכבר הוא מבקר ומוכיח את רבן של ישראל, ומכח זה הוא שבא לכל יתרוגו הנה לשעבר הי' מכיר בכל ע"א שבועלם ולא הניח ע"א שלא עבדה" (רש"י לעיל פסוק יא), אלא שכל ע"ז שבועלם העביר תחת שבת הבקורת שלו, ועי"ז בא עד לחסות תחת כנפי השכינה. בכח זה הוא שביקר גם את משה, אם אף שלמשה הי' לו טעמים בעשות כן, כמו שהי' תשובתו: כי יבא אלי העם לדרוש אלהים וכו', כי עשה זה למען ישמע העם מפיו עצמו ולא מפי שלוחו, אבל יתרו עם כחו זה הרב, ראה יותר האמת, וכוון אל דעת המקום, שיותר טוב למנות דיינים.

6 כח הבקורת גדול מאוד, הוא הפתח להכרת האמת, כח כולל ומקיף מחילתו של אדם עד שלמותה. התורה מלאה בבקורות על כל הגדולים, וגם משה רבנו לא נמלט ממנה. חז"ל מלאים ביקורת על הכל. הרמב"ן בפ' לך (יב, י) כתב מודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה וכו', והי' לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו וכו', גם

24 יציאתו מן הארץ שנצטווה עלי' בתחילה מפני הרעב, עין אשר חטא, כי האלהים ברעב יפדנו ממות, ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה, במקום המשפט שמה הרשע והחטא ע"כ. והנה מאחר שלא הזכיר הרמב"ן דיל מקור וסינו מרבותינו ז"ל (עין זוהר על הפרשה שם) כנראה שעמד על זה מדעת עצמו, הנה זה מתוקף הכח של הבקורת התורתי, ואולם כבכל הענינים הרוחניים, הנה אין בין גיתנוס לגן עדן אלא כחוס השערה, וכבר כתב ההוה"ל (ה, ה) על החכמה, כי בשעה שמנהיגים אותה על דרכה, תהי' רפואה לכל מדות, וכשנוטים בה מנתיבתה תהי' מדות כולל שאין לה רפואה ולא ארוכה, וע"כ נמשלה התורה כאש וכו', בקורת הוא כח נפלא אשר ע"י יוכל האדם לזכות לגדולות, אבל קודם כל עליו לבקר את עצמו הוא, כי אז יבחן ותדע כי מבקש האמת הוא, אשרי לאדם שמחונן בכח זה, ובלבד שישמרנה בנתיבתה המיוחדת, ועי"ז נאמר (משלי כא, ה) חן ישר פעלו.

2) 24 תורה
ל' יוסף

4) (4) ז"ל (הערה)

ס"ב

בבאור מדרת הזוהרות

3) אלו

הנה ענין הזוהרות הוא שיהיה האדם נזהר במעשיו ובעניניו, כלומר, מתבונן ומפאקח על מעשיו ודרכיו, הטובים הם אם לא, לבלתי צווב נפשו לסכנת האכדון חס וחלילה ולא ילך במהלך הרגלו בעצו באפלה. והנה זה דבר שהשכל יחזיקו ודאי. כי אחרי שיש לאדם דעה והשכל להציל את עצמו ולקרוע מאכדון נשמתו, איך יפכו שרצה להעלים עיניו מהצלתו, אין לה פתיחות והוללות רע מזה ודאי. והעושה כן הנה הוא פחית מהבהמות ומהחיות אשר בסכעם לשמור את עצמם ועל כן יקרו וינסו מכל מה שיראה להם היותו מזיק להם. וההולך בעולמו בלי התבוננות אם טובה דרכו או רעה, הנה הוא כסומא ההולך על שפת הנהר אשר סכנתו ודאי צבוקה ורעתו קרובה מהצלתו. כי אולם חסרון השמירה משגי העגרון הסבעי או מפגי העגרון הרצוני דהינו פתימת העינים בבחירה וחסד, אחר הוא.

והנה ידמיונה היה מתאונן על רוע גני דורו מפגי היותם נגועים בגנע המדה הזאת, שהיו מעלימים עיניהם מפעשיהם בלי שישמרו לב לראות מה הם: הלקצשות אם להצוב? ואמר עליהם ירמיהו ח. ו: "אין איש נחם על רעתו לאמר וגו' בלה שב במרוצתם כסוס שוטף במלחמה". והינו, שהיו רודפים והולכים במרוצת הרגלם ודרכיהם מבלי שישמרו זמן לעצמם לדקדק על המעשים והדרכים, ונמצא שהם נופלים ברעה בלי ראות אותה. ואולם הנה זאת באמת אחת מתחבולות היצר הרע ועקמתו, להקביר עבודתו בתמידות על לבות בני האדם עד שלא ישאר להם רוח להתבונן ולהסתכל באיזה דרך הם הולכים, כי יורע הוא שאלולי היו שמים לבם כמעט קט על דרכיהם, ודאי שמיד היו מתחילים להנחם מפעשיהם, והיתה התרסה הולכת ומתגברת בהם עד שהיו עוזבים החטא לבגרי. והרי זה מעין עצת פרעה הרשע שאמר ושמות ה. ט: "הקבד העבודה על-האנשים וגו', שהיה מתפנן שלא לבר שלא להניח להם רוח כלל לבלתי יתנו לב או שישמו עצה נגדו, אלא היה משתדל להפריע להם מכל התבוננות בכח התמדת העבודה הבלתי מספקת.

כן היא עצת היצר הרע ממש על בני האדם, כי איש מלקמה הוא ומלמדו בצרמימות, ואי אפשר למלם ממנו אלא בחכמה רבה והשקפה גדולה. הוא מה שהנביא צונו ואמר (חגי א. ז): "שימו לבבכם על דרכיכם". ושלמה אמר בחכמתו (משלי ו. ד): "אל תתן שנה לעיניך ותנמנה לעפעפיד, הנצל כצבי מיר וגו'. ותחמינו זל אמרו (סוטה ה. ב): "כל השם ארחותיו בעולם הזה, זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא". ופשוט הוא שאפילו אם יפקח האדם על עצמו אין בכחו לנצל אלולי הקדוש ברוך הוא עזרו, כי הנצר הרע תפין מאד, וכמאמר הפתוב (תהלים לו. לב): "צופה רשע לצדיק ומבקש להחיתו, ה' לא יעזבנו וגו'. אך אם האדם מפאקח על עצמו, אז הקדוש ברוך הוא עזרו ונצול מן היצר הרע, אכל אם אינו מפאקח הוא על עצמו, ודאי שהקדוש ברוך הוא לא יפקח עליו. כי אם הוא אינו חס, מי יחוס עליו? והוא פענן מה שאמרו רבותינו וכוונם לכרעה (ברכות לב. א): "כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו". והוא מה שאמרו (אבות א. יד): "אם אין לי מי ליי."

(יח, כ"ב) נבל תבל וגו' היה אתה לעם מול האלקים.

וברשי"י שליה ומליץ בינותם למקום וכו', והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, והיה כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם וגו'. הנה אף שחס יתרו מאד על כחתנו של משה, מ"מ הבין שיש "דברים גדולים" שא"א לשאר חכמי ישראל ללמד את העם, ודוקא באמצעות משה - שיעמוד כמליץ בין הקב"ה ובין העם - יבינו העם את ה"דברים הגדולים". ומה הם ה"דברים הגדולים"? לא סתרי תורה, ואף לא מסי עוקצין וכו' או שאר הלכות שרוב בני אדם תופסים אותם לחמורות, אלא מה שדרשו רז"ל (ב"מ ל:): "הודעת להם זה בית חייהם" ופירש"י ללמוד להם אומנות להתפרנס בו, "את הדרך" זו גמילות חסדים, "ילכו" זה ביקור חולים, "בה" זו קבורה, "ואת המעשה" זה הדין, "אשר יעשון" זו לפני משורת הדין, ע"כ, והינו שיהא משאו ומתנו של האדם באמונה, ויהנה מיגיע כפיו בדרך נקיה וקלה. ולא זו בלבד שלא יעשוק חבירו, אלא שיגמול חסדים לבריאם

ולחולים, לחיים ולמתים, לעשירים ולעניים. ודוקא אלו הענינים בין כל מצוות התורה נמנים כ"הדברים הגדולים" שדוקא משה בכבודו ובעצמו צריך ללמדם לבני ישראל.

לנוסוד הענין בזה הוא שמצוות בין אדם לחבירו אינן סתם נימוסים טובים הצומחים משכל האנושי של כל אדם ישר, אלא שהם הדביקות במדותיו ית', וכדברי הרמב"ם פ"א מהלכות דעות הי"ד וז"ל ומצווין אנו ללכת בדרכים האלו הבינונים והם הדרכים הטובים והישרים שנאמר "והלכת בדרכיו". כך למדו בפירוש מצוה זו (שבת קלג:): מה הוא נקרא חנון אף אתה תהא חנון מה הוא נקרא רחום אף אתה תהא רחום וכו', ע"כ. זומי כמשה - אשר עליו אמר הכתוב (תשא לג, יא) "ידבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו" - הנה ראוי להכיר בדרכי המקום וללמדם לבני ישראל. וה"דברים הגדולים" הביאו למשה שיעמוד כמליץ בינו ית' לבין העם, ש"יתרגם" דרכי המקום ללשון שכל העם יוכל להשיגו וללכת בדרכיו ית'. והבין יתרו שלימוד זה אינו מסור לשרי החמשים ולשרי המאות וכו' אלא צריכים בני ישראל לשמוע מפה לאוזן וממשה רבינו בעצמו.

2

כוחה של ברכת אשר יצר

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיד" (כ' כ')

בחור כבן שמונה עשרה הגיע אל ד"ר ברוקס מ"תל השומר" ושטח בפניו בעייה קשה. למרות גילו המבוגר הוא סובל מבעיות הרטבה וביקש רפואה למכתו.

הרופא ד"ר ברוקס, שהוא גם תלמיד חכם, נתן לו כמה עצות רפואיות, אבל לאחר מכן הציע לו גם לברך ברכת 'אשר יצר' בכוונה והטעים בפניו שבכוחה של ברכה זו להביא לריפוי.

8
טוקר
יבוא

לאחר זמן קצר חזר הבחור אל הרופא והודיע לו שאכן העצה פעלה את פעולתה והבעייה היתה כלא היתה. הרב מרא דאתרא שהביא את הסיפור אמר שמוכח בעליל שיש בכרכה זו כוח רב כדי לרפא חולים ותחלואים קשים וכדאי אם כן לקבל על עצמנו לברך 'אשר יצר' בכוונה גדולה.

ומעשה שהיה גם באחד הכוללים בכני ברק שבנו הקטן של אברך חשוב חלה במחלה קשה. התאספו האברכים בגין זה לכינוס של חיזוק והחליטו לקבל על עצמם לברך ברכת אשר יצר בכוונה. ואכן, גם כאן פעל החיזוק בצורה המהירה ביותר והילד נרפא מהמחלה באופן ניסי לחלוטין.

מתוך שנים וחצי מיליון הברכות תישארנה רק כמה מאות

זה המקום וזה הזמן להוסיף דברים מופלאים בעניין הכוונה הברכות שנאמרו על ידי הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. ראש ישיבת פורת יוסף. אלמלא היה אותו גאון עושה את החשבון הזה, לא היינו אנחנו מעוים לומר זאת, אבל הדברים נידפסו בסיפור וראויים הדברים למי שאמרם.

הגרבי"צ אבא שאול עשה חשבון שסך כל הברכות הנאמרות על ידי האדם בשבעים שנותיו, מגיע לכדי שנים וחצי מיליון!!! אבל כשיבוא האדם לבית דין של מעלה, לאחר מאה ועשרים שנותיו עלי אדמות, יתברר לו שמכל הסך העצום הנ"ל נישארו לו רק כמה מאות!!!

ראש ישיבת פורת יוסף מתאר את הדברים ואומר שעם בואו של האדם לבית הדין יבואו גם קרונות ענקיים ובהם כל מיליוני הברכות שאמר בימי חייו. אלא שכאשר יוחל במיון החומר, ימצא שרק כמה מאות ברכות נאמרו בכוונה הראויה, בשמחה ובדבקות. לכמות כזו של ברכות לא היו צריכים להביא קרונות. די היה בכמה שקיות ניילון.

כדאי לחשוב על כך עוד בהיותנו כאן, בעולם העשייה.

9
הברכה
ראשית
ראשית

This work deals with the subject of *b'rachos*. For many of us, our earliest memories include those of parents urging us to "make a *b'racha*." *Mitzvos* that are inculcated from infancy are deeply rooted in our psyche. However, they are often taken for granted and are rarely re-examined as we mature both spiritually and emotionally. Rav Yaakov Kaminetzky z"l was fond of the following metaphor. He told of the child whose parents bought him a *tallis kattan* at the age of three. The small *tallis kattan* looked adorable on the tiny tot. It fit him well. At the age of four the small *tallis kattan* no longer was a perfect fit, but the child could still wear it without great discomfort. If the child were to don the same *tallis kattan* at the age of ten or at *bar mitzvah*, he would rightfully be the subject of derision and scorn. For a mature adult to continue to wear the original garment would be unthinkable. Reb Yaakov notes that our relationship to Torah and our performance of *mitzvos* require constant re-evaluation; they should reflect intellectual and spiritual growth. If we do not subject our appreciation of *mitzvos* to searching analysis, we remain very much like the adult who continues to wear his first *tallis kattan*.

4

"טוב אחרית דבר - כשהוא טוב מראשיתו"

"ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה

ותחללה" (כ, כב)

פירש"י הא למדת שאם הנפת עליה ברזל חללת [דהיינו נפסלו האבנים], שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין בדין שיונף המקצר על המאריך. ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבא עליו כורת ומחבל, והרי דברים ק"ו ומה אבנים שאינן רואות ואינן שומעות ואינן מדברות, ע"י שמטילות שלום אמרה תורה "לא תניף עליהן ברזל", המטיל שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה בין אדם לחבירו על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות.

הקשה בספר "נחלת צבי" הרי הטעם שימזבח מטיל שלום ואין להניף עליו ברזל, שייך לאחר שנבנה ומקריבים עליו קרבנות, אבל בשעת בנייתו מה איכפת לך איך נעשה?

אלא, כאן לימדה אותנו התורה מה החשיבות הגדולה בראשית כל דבר שבקדושה. המזבח כדי שיוכל למלא את תפקידו צריך שיהא כל כולו עשוי בשלימות ללא ברזל, ואם יונף עליו ברזל בבנייתו לא יוכל לפעול את פעולתו אחר כך, כיון שחסר בשלימות העשייה של הדבר למען אותו מטרה וכבר דבשנו חז"ל "טוב אחרית דבר מראשיתו" - טוב אחרית דבר כשהוא טוב מראשיתו כלומר אם מראשית הוא טוב אז אחריתו ג"כ יצלח.

ויסוד זה מצינו בגמרא (בי"מ פה:) אמר רבי חייא לרבי חנינא, איתי אתה מתווכח הרי אני גרמתי לתורה שלא תשתכח מישראל, מה עשיתי? הלכתי וזרעתי כותנה ומחכותנה קלעתי רשתות ומכמורות, וברשתות הללו צדתי צבאים, את הבשר האכלתי ליתומים, מעורותיהן התקנתי קלף וכתבתי עליהם את חמישה חומשי תורה ושישה סדרי משנה, והולך הייתי למקום שאין מלמדי תינוקות ומלמדם את חמשת החומשים ואת ששת סדרי משנה וגרמתי לתורה שלא תשתכח מישראל, וזה שאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא.

וצריך להבין, מפני מה היה צריך לזרוע פשתן ולצוד צבאים וכו'. וכו'. היה יכול ללכת לשוק ולקנות הכל מוכן? אלא, ביאר המהרש"א שאם היה קונה בהמה או פשתן מזולתו, היה מעורב מצד המוכר כוונת ממון, רצה רבי חייא מעשים שמתחילתם הם לשם שמים ואין בהם שום שתוף כוונה אחרת, ע"ש. ואף שמחמת זה נכרך לו ביטול תורה, הבין רבי חייא שהכל כדאי לזה, שהעיקר הוא הראשית.

והוסיף מרן הגר"י זצ"ל דמשמע ממעשה זה שזהו סוד הצלחת החינוך בתינוקות של בית רבן, שהחל מהשלב הראשון ממש, יהיה הכל בקדושה ובטהרה, ואז בזה יש עריבות שיגדלו בתורה ויראה.

מקום הראוי לקדושה

בחשיבות התחלה בקדושה כתב בספר "משנת יוסף" אמרו רבותינו מעשה ברי יוסי בן קיסמא שבא אדם ושיכנע אותו לבוא למקומם ויתן לו אלף אלפים דגרי זהב וכו' וכו' (אבות פ"ה), יש להתבונן מדוע סירב רבי יוסי לשמוע לאותו אדם, הרי יכול היה לעשות שם מקום תורה, להושיב שם מאה תלמידי חכמים ולפרנסם בריוח גדול, ולבנות ישיבות ות"ת לתשב"ר וכו'.

אלא ביאר שזו באמת היתה כוונתו של אותו אדם שבא לשכנעו, ומה שסירב רבי יוסי, משום שלא כל מקום ראוי להיות מקום תורה, וכמו שמצינו בבני שעיר החורי שהיו טועמים קרקע ואומרים זו ראויה לגפנים וזו לזיתים, ואדמת סדום אינה ראויה לכלום, אשר לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב. כן לגבי מקום תורה יש מקום הראוי לזרוע בו תורה ויראה כיון שתחילת מקום זה היה בו קדושה, ויש מקום שאין ראוי לתורה כיון שבתחילה היה מקום משוקץ. ור"י בן קסמא ראה שאין המקום ההוא ראוי לכך, ולא יעשה פרי קודש. הלולים, אלא יצמיח קוצים וברקנים על כן סירב לעצתו.

ואמר הרבי ר' זושא זצ"ל על המשנה "שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים" (אבות פ"ג מ"ב) פירושו שלפעמים שהמקום גורם להם לדבר דברים בטלים, שישבו שם לפנים לצים, והמשיכו למקומם את רוח הטומאה, ולכן גם הם יושבים ומדברים שם דברים בטלים, וזה שאמר אם אין ביניהם דברי תורה, הרי זה סימן שהמקום היה מכבד מושב לצים, [על דברים אלה בנה הגאב"ד מטשבין ז"ל הלכה למעשה ואסר להתפלל בימים נוראים בתיאטרון, הגם שהיה נחוץ מפני מקומו הרחב, כיון שמקום ההוא כל השנה מושב לצים].

ועל כן במבול השחית הקב"ה את הארץ עצמה, כפי שאמרו חז"ל מובא ברש"י עה"פ "והנני משחיתם את הארץ" - ר"ל עם הארץ שאף ג' טפחים של עומק המחרשה נמוחו ונטשטשו עכ"ל. מדוע היה צריך להשחית גם את הארץ עצמה? אלא, כאשר חושחתה הארץ ע"י עוונות הדור, היה צריך להשחיתה שלא תגרום לדורות הבאים להשחית דרכם, על כן השחית ג' טפחים מהארץ שעד שם נקרא ארץ ומתחת לזה נקרא אדמה (כמובא ב"שפתי חכמים"), ובאדמה חדשה, יוכלו לחדש הישוב בעבודת ה' בלי השקפה הקודמת.

דברי הרבי ר' זושא זצ"ל יסודותם בקודש - בתיקוני הזוהר (תיקון כא) ובפירוש מתוק מדבש (ח"ב עמ' תמו) שכתוב אצל יוסף "וינס ויצא החוצה" כי לפעמים המקום גורם ע"י. וכמובן שמידה טובה מרובה ומקום קדוש גורם לקבלת התפילה במקום זה, כמו שכתב הצ"ח (ברכות ו:): לפרש מה שאמרו רבותינו "כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו" שהמקום שהתפלל בו קנה קדושה, וכשמתפלל שנית מסייע לו שתקובל תפלתו.

אמר הגר"א זצ"ל "אם היו בונים בית כנסת מתחילה כראוי, היינו שאף הקדושים שחוטב העצים היה עושה ישראל במחשבה לשם שמים בכוונה, לא יהיו מתפללים באותו בית כנסת במחשבה זרה, והוא שאמר רבי חייא לר' חנינא (ב"מ פה:): כדי שלא תשתכח תורה מישראל היה זורע גם הפשתן ועובד הכל לשם שמים לצורך הלימוד, כי המחשבה והמעשה דבוקים יחד.

(מאורות הגר"א")

11

"

24